

Petrecerea timpului liber la conacul de la Golești

Cristina Boțoghină

Summary

A family with secular origins and existence in the romanian history, the Golești have noted and were imposed in the generations conscience in all the circumstances, in the job of the progressive ideals for a modern romanian society.

A free time is no doubt an essential component of daily life, each individual disposing of it own will.

At the Golești court, in addition to duties related to collect the vineyards, the members of the Goleșcu family, who were very numerous, spent their free time walking the rolling hills of Ștefănești, did hora and sing popular music, put "in scene" various theater.

By the end of the XIX- th century, the members of the Goleșcu family practiced tennis, fencing and boating on the lake in the park.

Keywords: Goleșcu, family, manor, free time, daily life.

Impunându-se ca fațetă a vieții cotidiene, timpul liber a fost perceput și tratat diferit în funcție de zestrea culturală și valorică a societății și de influențele externe care au grevat asupra comportamentelor și relațiilor interumane. Cotidianul, banal în existență, a dobândit o valoare pozitivă atunci când nimicurile din care era format au fost transformate în rituri, înnobilate la rândul lor cu o semnificație sentimentală¹.

Dincolo de dimensiunea sa statornică, aceea de timp al relaxării, al plăcerilor vieții, modalitățile de percepere și trăire a timpului liber spun multe despre grupurile umane aflate în discuție, despre direcțiile mentale generale în care acestea se încadrează.

Atitudinea față de timpul liber existentă într-o societate la un anumit moment al evoluției acesteia este relevantă din perspectiva credințelor religioase, a stării economice generale, a permeabilității și a capacității de adaptare a grupului social. Timpul liber poate fi raportat la două dintre timpurile teoretizate de Fernand Braudel: timpul conjunctural și durata lungă².

¹ Philippe Ariès; Georges Duby, *Istoria vieții private*, vol. VII, Editura Meridiane, București, 1997, p. 170.

² Iulia Adina Pop, *Loisir și viață de societate în Vechiul Regat* în „Caiete de Antropologie Istorică. Pentru o istorie a loisirului”, Anul VI, nr.1-2 (10-11) Ianuarie-decembrie 2007, p.136.

Se încadrează în timpul conjunctural toate acele tendințe și influențe care marchează comportamentele sociale și întinse într-o anumită epocă și care se traduc prin fluctuații mai lungi sau mai scurte la nivelul mentalului colectiv³.

În Vechiul Regat aceste tendințe au fost preluate din lumea occidentală cu precădere de către membrii boierimii și burgheziei în formare, aceștia fiind în general cei care își permiteau, din punct de vedere financiar, să adopte alt mod de viață decât cel tradițional.

Durata lungă în schimb e reprezentată în acest context de timpul sărbătorii (în general de factură religioasă), cu o mobilitate mult redusă în comparație cu manifestările conjuncturale cu impactul relativ scurt la nivelul mentalului colectiv și al comportamentelor. Acest timp al sărbătorii este conservat cel mai fidel la nivelul țăranimii, care beneficiază de structuri mentale mult mai rigide decât populația urbană și care, doar din perspectivă materială, nu are resursele financiare necesare pentru a adopta modelele occidentale.

Cele două timpuri sau, în cazul acesta, atitudini față de timpul liber nu se exclud, ci se suprapun într-o formulă în care durata lungă constituie un punct de plecare permanent pentru timpul conjunctural. Altfel spus, tradiția și obiceiurile – particularități ale duratei lungi – sunt cele pe care se altoiesc noile comportamente, chiar dacă la o primă vedere cele două dimensiuni pot apărea ireconciliabile în esență. Această combinație a celor două viziuni asupra timpului liber dă naștere particularităților locale surprinse de diverși cercetători în studiile lor⁴.

În pas cu moda vremii, indiferent de anotimp și la Golești se făceau numeroase plimbări prin împrejurimi, natura fiind darnică cu această zonă geografică. Chiar dacă iarna anului 1849-1850 a fost foarte grea, doamnele de la Golești nu au renunțat la plimbarea pe jos până spre coline, iar mai departe cu sania. Au luat-o pe drumul cel mare, pe la punctul ce-i zicea *La Trandafir*, unde odinioară fusese o troiță în piatră și o casă de om înstărit. Aici, pe vremuri, străbunii boierilor Golești păstrau trăsura și caii cu hamuri pe ei, gata de fugă când ajungea vorba că: „Vin turcii!”. O luau pe drumul cel mare spre Câmpulung sau tot într-acolo, prin valea Isvoranilor, pe drumul ortacului.

Alteori, vremea rea făcea ca majoritatea celor de la Golești să stea în jurul sobei din salonul cel mic, unde odinioară se strângeau cu toții pentru a trăi „clipe plăcute cu gândul la o soartă mai bună pentru țară”⁵.

Odată cu sosirea primăverii, nepoatele Zincăi Goleșcu porneau spre coline căutând ghiocei.

Tot primăvara începeau și îndeletnicirile legate de grădină, vie sau câmp. În parcul de la Golești, Alexandru C. Goleșcu-Albu lucra cu pasiune cu dorința de a

³ *Ibidem*, p. 136.

⁴ *Ibidem*.

⁵ George Fotino, *Din vremea Renașterii Naționale a Țării Românești. Boierii Golești*, vol. I, Imprimeria Națională, București, 1939, p. 58.

face o grădină romantică cu cascade, grote, poduri suspendate, care să stârneasă uimirea celor prezenți⁶.

Dintre toate distracțiile toamnei, culesul viilor era cel mai așteptat moment, deopotrivă de către cei mari și de copii, deoarece era un prilej de mare veselie, cu dansuri și cântece.

Cultura viței de vie și vânzarea vinului aduceau venituri consistente, iar vinul era nelipsit de la mesele boierilor, chiar și de la masa săracului. Sezonul culesului viilor era cuprins între 14 septembrie și 26 octombrie, perioadă caracterizată de timp frumos și temperaturi blânde.

Despre culesul strugurilor, momentul așteptat de toată familia, Elena Perticari-Davila ne-a lăsat mărturie cum că Zinca Goleșcu împreună cu ea și cu Alexandru C. Davila mergeau cu *trăsurica* până la viile de pe dealurile Ștefăneștilor. Una dintre vii era numită *a Goleșchii* și a fost sădită în jurul anului 1670. Această vie avea ca soiuri de struguri: tămâioasa, coarna, razachie și braghina⁷.

Elena Perticari - Davila a descris cu lux de amănunte metodele de preparare a vinului, abandonate în zilele noastre.

„Flăcăii cu nădragii suflecați își spălau picioarele și coapsele cu săpun, apoi erau luați în cârcă de cei mai în vârstă și duși la slonul cel mare din casă, unde se afla un lin încăpător de stejar, adânc cât omul, despărțit în două, în care fetele și copiii mai marișori aruncau de pe o treaptă ciorchinii de struguri culeși din vie pe alese; cei albi, într-un lin, cei negri și roșii într-altul... Lăutarii cântau cu foc... Flăcăii din lin săltau și jucau ținându-se de umeri; jucau nu glumă, ca să strivească sub picioare și să stoarcă din ciorchine tot mustul, care, pe două jgheaburi deosebite – cel negru într-o parte, cel alb într-alta, curgea în zăcătorile cele mari din pivnița de dedesubt...”⁸.

În acest timp femeile în vârstă găteau. Se mânca mămăligă, fasole cu ceapă, pește sărat cu usturoi și la urmă masa era completată cu o cănuță de must⁹.

După masă toți cei prezenți se odihneau. La sfârșitul culesului urma hora. Se juca hora domoală, urmată de jocuri mai săltate, brâul ca la Breaza, unde Anica Davila era neîntrecută¹⁰. Pe la asfințit reveneau la conac.

Elena Perticari-Davila avea o voce foarte frumoasă și când mergea la vie împreună cu fetele Fălcoianu cântau de răsunat dealul întreg¹¹.

⁶ Melania Simona Anghelescu, *Grădina și parcul conacului de la Golești*, în „Museum. Studii și comunicări de istorie și etnografie”, Golești, 1978, p. 43.

⁷ Elena Perticari-Davila, *Amintiri din copilărie*, Editura Casei Școalelor, București, 1940, p. 79.

⁸ *Ibidem*, p. 79.

⁹ *Ibidem*, p. 80.

¹⁰ *Ibidem*, p. 81.

¹¹ *Ibidem*, p. 90.

Anul se trecea după ritmul sărbătorilor liturgice. Sentimentul religios era încă puternic în epocă, dovadă că toate sărbătorile erau „ținute” cu strictețe.

În ajunul Crăciunului au venit la conac toți copiii satului și au urât „Bună dimineața la Moș Ajun” și conform datinilor tradiționale aceștia au fost răsplătiți cu prune, nuci, covrigi, stafide și vin. Cu toate grijile și cu teama de necunoscutul ce va veni, de sărbătorile Crăciunului cei rămași în țară se reuneau la conac. Cum în calendarul creștin a treia zi era cea a Sfântului Ștefan, onomastica celui mai vârstnic dintre frații Golescu, cei prezenți la conac au mâncat o colivă delicioasă în cinstea sfântului martir și au aprins o lumânare în speranța că va ajuta cauza revoluției „căci și el a fost martor al credinței și a murit pentru libertate, egalitate, fraternitate”¹².

După revenirea din exil a fraților Golescu, viața la conac și-a urmat cursul firesc. În așteptarea familiei, nepoatele Zincăi Golescu lucrau, ca de obicei, la micile pregătiri, anume cusături pentru Anul Nou¹³. Radu C. Golescu aflat la Golești i-a scris lui fratelui Ștefan, în 29 noiembrie 1857 că dorea ca de sărbători să se reîntregească familia la conac, dar având în vedere frigul îi ruga „să luați cu voi păturile și cearșafurile voastre fără de care a-ți risca să dormiți în frigul pătrunzător. Terminați cât mai repede treburile și luați poștalionul; de asemenea vă rog să nu uitați să luați cu voi dicționarul francez-român și român-francez”¹⁴.

Sabina Cantacuzino își aducea aminte că, de obicei, de Anul Nou, Goleștii soseau la „Florica”, toți deghizați, cu biciuri, clopote, erau de nerecunoscut, anume Zoe C. Golescu cu cei patru fii ai săi și Anica Racoviță, la rândul său cu copiii, care formau „tineretul”, respectiv viitoarele doamne Elena Filipescu, Zoe Grant, Anica Davila, Caterina Tresnea, domnișoara Felicia Racoviță, și cei trei fii Constantin (Costică), Alexandru (Alec) și Dumitru (Mitică) Racoviță¹⁵.

Fetele erau foarte vesele și împreună cu Radu C. Golescu și Alexandru C. Golescu-Albu organizau „fel de fel de partide de plăcere și de mistificări celor de la Florica”¹⁶. Alexandru C. Golescu-Albu purta mască și crinolină. Altădată au venit îmbrăcați în muzicanți ambulanți cu o flașnetă, ca să răspundă regretului doamnei Rosetti căreia la țară îi lipsea această distracție. Biletele de plăcintă din ziua de 1 ianuarie era opera tuturor, dar mai ales a doamnei Maria Rosetti, înzestrată cu un adevărat talent de scriitor¹⁷. De asemenea, se făceau toasturi pentru cei prezenți sau absenți.

Maria Rosetti a hotărât să le facă o farsă vecinilor lor, frații Golescu. Le-a trimis acestora o farfurie lungă pe care a așezat în formă de pește piepturile de curcan fierte împreună cu sardelele, peste care a așezat legume. Fiind într-o zi de

¹² *Ibidem*, vol. II, p. 209.

¹³ Muzeul Golești, Depozit documente, fond *Zinca Golescu*, nr. dos. III/1, nr. inv.370/8651, f.1.

¹⁴ *Ibidem*, nr. dosar III/3, nr. inv.405/8686, f.1.

¹⁵ Sabina Cantacuzino, *Din viața familiei Ion C. Brătianu, 1821-1891*, ediția a III-a, revăzută. Introducere, note, indice și ediție îngrijită de Elisabeta Simion, vol. I, Editura Humanitas, București, 2013, p. 57.

¹⁶ *Ibidem*, p. 57.

¹⁷ *Ibidem*, p. 58.

vineri, când de obicei membrii familiei Golescu țineau post au savurat din plin „peștele” trimis de la „Florica”. Mai mult, toți cei care au mâncat deliciosul pește au încercat să-i dea și un nume, fără să-și dea seama că acel gust deosebit s-a datorat piepturilor de curcan fierte împreună¹⁸.

Vara, pe 29 iunie s-a sărbătorit ziua Sfinților Apostoli Petru și Pavel. Chiar dacă a fost o zi ploioasă doamnele de la conac îmbrăcate în costum românesc *au făcut horă* alături de clăcașii satului și argații boierești. Sosită la Golești, Caterina Tărtășescu a cântat în pridvorul caselor mari doina *Olteful* cu o intonație particulară deosebită, „imitând tonurile cavalului cu un glas adânc, ce părea că vine din depărtări”¹⁹.

Alexandrina Fălcoianu povestește că de Sfânta Marie la 15 august era sărbătorită sora și bunica sa, Maria Warthiade la casa din deal de la vie, unde erau invitați Pia Brătianu cu copiii și Felicia Racoviță cu numeroșii nepoți. Țăranilor li se dădea vin și jucau până se întuneca. În ziua de 8 septembrie petrecerea se muta la „Florica”, unde sărbătorită era Măriuța Brătianu. De la cofetăria Berevoescu din Pitești erau aduse multe tăvi cu plăcinte cu cremă, preferatele copiilor²⁰.

Una din distracțiile societății românești în preajma revoluției de la 1848 o constituia fără îndoială balurile²¹.

„Balul era o adevărată instituție de socializare. Acolo se legau prietenii, se nășteau amoruri, se urzeau intrigi, se aranjau logodne și mariaje. Era un bun prilej pentru tineri de a se cunoaște și a se apropia, totul decurgând în limitele stricte ale politeții”²².

Istoriografia Revoluției de la 1848 este compusă în cea mai mare parte din pagini grave, încruntate am spune. Dar viața în zilele revoluției n-a constat numai din întruniri secrete și demonstrații populare, din arestări și schingiuiri, din comploturi și răzmerițe, din lupte sângeroase și năvăliri pustiitoare²³.

În timpul revoluției de la 1848, înalta societate bucureșteană organiza recepții, banchete și baluri, atât pentru revoluționarii români, pentru trimisul extraordinar al Sublimei Porți, cât și pentru trupele de ocupație.

Alexandrina Magheru, urmată de Felicia Racoviță pe când se aflau la București, i-au scris Catincăi Golescu pentru a o informa despre cele ce se petreceau în capitală, printre altele faptul că domnișoara *Th.* nu a putut participa la

¹⁸ Arhivele Naționale ale României-Arhivele Naționale Istorice Centrale (se va prescurta în continuare A.N.R.-A.N.I.C.), fond *Fălcoianu*, dos.37, f. 69.

¹⁹ George Fotino, *op. cit.*, vol. I, p. 78.

²⁰ A.N.R.-A.N.I.C., fond *Fălcoianu*, dos. 37, f. 89.

²¹ Adrian-Silvan Ionescu, *Balurile din secolul al XIX-lea, București*, Fundația Culturală D’ale Bucureștilor, 1997, p. 57.

²² *Ibidem*, p. 7.

²³ Col(r) prof. Constantin Ispas, *Magheru Haralamb Alexandrina – scrisori inedite din arhiva general Gheorghe Magheru* în „Societatea de științe istorice din România”, filiala Gorj, Gen. Gheorghe Magheru „In memoriam. Bicentenarul nașterii 1804-2004”, Editura Rhabon, Târgu –Jiu, 2004, p. 58.

un bal, din cauza unui banal coș. Știre de unde transpare răutatea feminină, împărtășită de Alexandrina Magheru în scrisoarea către Catinca Golescu :

„Dragă Catinca, aici se dau baluri splendide, unde merge toată societatea, cu excepția domnișoarei Th. căreia i s-a întâmplat o nenorocire ireparabilă: imaginează-ți că, la revoluție, i-a ieșit pe nas un coș de care nu poate să se vindece: a consultat toți medicii pentru acest blestemat coș ce i-a ieșit pe nas, dar este în van. Iată un motiv în plus pentru care domnișoara Th. abandonează revoluția, pentru că este constrânsă să nu părăsească camera și probabil că nu o va părăsi tot timpul acestui carnaval”²⁴.

Nu putem să nu remarcăm umorul desprins din aceste rânduri ca și ironia mușcătoare: evident revoluția putea evolua și fără prezența domnișoarei respective, atât de afectată de necazurile provocate de acel coș. Dincolo de aceste remarci, se pare că această domnișoară nu era una dintre susținătoarele revoluției.

Peste câteva zile Catinca Golescu a primit o nouă scrisoare, din care a aflat despre sosirea trupelor rusești în capitală și despre pregătirile unor noi petreceri:

[...] 2.000 de ruși sunt la barieră și generalul lor Alexander Luders este deja în oraș. Se zice că li se va da un bal câmpenesc în grădina publică pentru a nu rămâne mai prejos de primirea făcută lui Suleiman - Pașa”²⁵.

Într-adevăr, în cinstea lui Suleima-Pașa au fost ridicate arcuri de triumf, s-au organizat baluri și recepții, iar pictorul Constantin Daniel Rosenthal i-a făcut portretul. Dacă pentru turci sentimentele nu erau atât de agresive, sesizându-se chiar o nuanță de simpatie față de comportamentul lor tolerant, față de ruși sentimentele erau cu totul altele, ei fiind priviți ca principalii inamici ai oricărei încercări de emancipare.

Tot atunci, Felicia Racoviță i-a scris Catincăi Golescu că doamna Știrbey a dat un bal care a scandalizat pe toată lumea și noi

„[...] am avut onoarea de a fi invitate, dar nu am avut-o și pe aceea de a ne duce. N-a fost decât cvartirul nostru (ofițerii ruși) care s-a dus. (Și îmi venea să-i cânt d-acasă: Vino ursule la joc și mi-ți joacă moschicește și pământu bate-n loc). Ea a făcut bine să dea balul la

²⁴ Adrian - Silvan Ionescu, *Viața mondenă a societății bucureștene în timpul și după revoluția de la 1848* în „Muzeul Național”, XI, București, 1999, p. 43; Col(r) prof. Constantin Ispas, *op.cit.*, p. 58; Dan Dumitru Iacob, *Balurile înaltei societăți din Principatele Române la mijlocul secolului al XIX-lea* în „Orașul din spațiul românesc între Orient și Occident. Tranziție de la medievalitate la modernitate”, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2007, p. 269.

²⁵ *Ibidem*, p. 58.

parter căci sala ar fi putut să se prăbușească sub ei, căci nu sunt ușori ca silfidele; cei mai frumoși sunt Doica în miniatură...²⁶.

Satira era tăioasă: ofițerii ruși aveau siluetele unor corpolente doici, iar mișcărilor lor erau grațioase „ca ale ursului”. Nu este momentul să detaliem acest aspect al „simpatiei” de care se bucurau ofițerii ruși în mintea celor de la Golești, deoarece corespondența familiei este foarte bogată în astfel de „aprecieri”.

Familiile boierilor progresiști, care ocupaseră poziții importante în guvernul provizoriu, nu agreau aceste petreceri și refuzau să participe la ele. Pentru cei care boicotau viața mondenă, corespondența și presa rămăseseră singurele mijloace de informare și de comunicare cu exteriorul, iar imaginea fotografică, portretul pictat sau litografiat erau substitute pentru chipurile celor absenți, obligați să se exileze din fața prigoanei post revoluționare și de aceea au devenit, cu atât mai mult, piese prețioase și demne de teaurizat²⁷.

Despre un altfel de bal care s-a desfășurat la Golești a scris Alexandrina Fălcoianu. La conac era o ladă mare cu tot felul de haine, costume, rochii cu crinolone, pălării, mustăți, bărbi, peruci, astfel că într-un sfert de oră *balul* a fost gata. Copiii erau cei care se costumau și apăreau în salonul cel mare, unde părinții se distrau privind spectacolele prezentate.

Alexandrina Fălcoianu a împrumutat hainele preotului din Golești, și-a aplicat mustăți, și-a pus barbă dându-se drept starețul de la mănăstirea Sinaia. Pentru a avea cât mai multă credibilitate, alături de ea a fost aghiotantul regal Ion Perticari care i-a adresat următoarele cuvinte: „Bună ziua, părințele, ce vânt te aduce pe aici!”²⁸. Toată lumea a crezut, chiar dacă erau puțin uimiți, bunica sa îndreptându-se să-i sărute mâna ca la un adevărat preot. Apropiindu-se mai mult, Maria Warthiadi și-a recunoscut nepoata, în hohotele de râs ale celor prezenți²⁹.

Politica fiind una din preocupările ei, Zoe C. Golescu răsfoia *L'Europe démocratique* care i se părea cea mai bună gazetă, deoarece urmărea evenimentele politice în amploarea lor, dar din păcate lipsa banilor nu-i permitea să o cumpere. În afară de *Journal de Debats* nici o altă publicație nu pătrundea în țară.

De asemenea, alături de nepoatele sale dorea „cărți republicane roșii”. Zinca Golescu și-ar fi dorit mult să citească *Les derniers moments de la Pologne*, carte a bine-cunoscutului Mickiewicz.

Din corespondența purtată de Catinca Golescu și Alexandrina Magheru aflăm despre ziarele pe care aceasta din urmă le citea precum și despre conținutul lor. Alexandrina Magheru citea, Jurnalul lui Caralechi – *Vestitorul românesc*, *Gazeta de Transilvania* și *Le national*³⁰.

²⁶ *Ibidem*, p. 59.

²⁷ Adrian – Silvan Ionescu, *op.cit.*, p. 47.

²⁸ A.N.R. – A.N.I.C., fond Fălcoianu, dos. 37, f. 89.

²⁹ *Ibidem*, f. 69.

³⁰ George Fotino, *op.cit.*, vol. I, p. 34.

În 1868 Carol Davila trimitea ziare la Golești pentru nenea Ștefan și pentru papa Goleșcu, cu specificația „interzisă domnișoarelor”³¹.

Când nu mai aveau gazete, iar Ion Geantă (i se zicea așa astfel deoarece aducea geanta cu scrisori) nu mai aducea scrisori, Zoe C. Goleșcu se așeza la masa ovală și făcea o pasiență, pentru a trece mai ușor timpul în așteptarea scrisorilor și veștilor de la cei dragi. Fiicele Anicăi Racoviță își dădeau în cărți sau făceau cusături românești.

Bună prietenă cu nepoatele Zincăi Goleșcu a fost Elena Cornescu. Aceasta era fiica lui Ion M. Manu, mare vornic, supranumit *Barbă roșie* și a Anicuței Alexandru Ghika. S-a născut la 31 ianuarie 1832. A studiat într-un pension din Odessa, unde directoare era marea ducesă, sora țarului Nicolae I. În anul 1847 a plecat împreună cu mama sa la Paris „pentru a-i desăvârși învățătura artelor frumoase: canto, desen și piano”, iar la vârsta de 17 ani s-a măritat cu Alexandru Emanoil Florescu. În anul 1863 s-a recăsătorit cu Constantin Cornescu.

Familia Manu era foarte legată de familia lui Constantin (Dinicu) Goleșcu. Elena fiind măritată de la 17 ani, a propus prietenelor Felicia Racoviță, Ana Racoviță și Varinca Filipescu o excursie în județele Argeș, Muscel și Olt. Cele patru prietene erau au pornit într-o trăsură mare trasă de șase cai cu surugii și lipscani de la marele vornic, să le adăpostească și să le ocrotească. Primite peste tot cu însuflețire, respect și admirație, găzduite prin mănăstiri, ele se minunau de frumusețea costumelor și a țării, cumpărau fote, marame și velințe. Elena și-a făcut o casă pe proprietatea *Dor mărunt* și a hotărât să și-o mobilizeze în stilul românesc³². S-au întors entuziaște la Golești și cu o prăvălie întreagă de cumpărături. Din această călătorie a patru tinere românce, s-a născut poate industrializarea cusăturilor românești, care au uimit lumea prin frumusețea lor. La Golești, imboldul dat cusăturilor naționale, mergea înainte grație mai cu seamă Feliciei Racoviță și surorilor ei, care dădeau cea mai mare atenție pentru a se păstra izvoadele și modelele adevărat românești, lăsând fiecărei provincii particularitățile și originalitatea sa. Cusăturile românești le făceau pentru ele, pentru unchiilor lor aflați departe în străinătate, dar și pentru a insufla țărăncilor gustul pentru portul național și a le îndemna să nu mai poarte rochii care nu le veneau tocmai bine.

În toate conacele boierești se țeseau pânze de in, cânepă, lână, se țeseau scoarțe pentru casă, se creșteau chiar viermi de mătase, pentru a face costume populare românești.

Constantin (Dinicu) Goleșcu plantase la via din Golești o întreagă livadă de duzi pentru creșterea viermilor de mătase, îndeletnicire care se practica pe o scară foarte întinsă.

La *Dor mărunt*, Elenuța Cornescu a pus să se țeasă cea pânză de un roșu aprins, numită *hram*, cu care s-a acoperit pavilionul în care a fost primit domnitorul Carol I când a venit în țară. Ea a expus materialul și la Viena, unde a obținut o medalie de bronz.

³¹ Elena Perticari- Davila, *op.cit.*, p. 28.

³² A.N.R. –A.N.I.C., fond *Fălcoianu*, dos. 37, f. 88.

Ana Davila a fost aceea care a introdus în școala de la Azilul *Elena Doamna* desenele țesăturilor românești și atelierul de cusut.

Petrecerea timpului liber în a doua jumătate a secolului al XIX-lea s-a diversificat; variind în funcție de contextul în care persoana în cauză trăia clipa respectivă: în intimitate, în familie, în cercul de prieteni sau în societate.

Marii boieri preferau Jockey Club, care a fost înființat în anul 1875 atât la București cât și la Iași. Pentru înființarea Jockey Clubului Român exemplul venea din capitalele europene, de la Londra și Paris, dar mai ales acesta din urmă, unde membri din elita românească își făcuseră studiile. Există două filiații ale Jockey Clubului Român: una era cea externă care reprezenta sincronizarea cu instituțiile similare din Occident, cealaltă îi indică descendența din cluburile de jucători de cărți ale ofițerilor din perioada regulamentară³³. Între membrii fondatori ai acestui club s-a numărat și generalul Nicolae C. Golescu, alături de nume importante din elita românească. La Jockey Clubul Român de mare atracție era sala de lectură, mobilată cu fotolii de piele și foarte bine luminată. Pe masă se găseau reviste și ziare din toate domeniile, în toate limbile de circulație. După această încăpere urma o cameră elegantă de protocol, pentru întrevederi. Apoi urmau două săli unde se juca bridge și table. Există și o sală de arme, unde puteai face scrimă. Serviciul era asigurat de un personal stilat, silențios și totuși prietenos³⁴.

Bebe Golescu, care locuia la București, pe str. Romană, mergea la Jockey Club unde făcea scrimă. De talie mijlocie, bine legat, cu părul des și cărunț, tăiat scurt, cu fața roșie și sănătoasă a omului care trăiește mult în aer liber, cu o lulea în colțul gurii, din ființa lui se desprindea numai blândețe. Tăcut ca toți Goleștii, nu se aprindea la nici o discuție, nu certa, nu dojenea, surâdea din colțul gurii, pe sub mustață, ca un om care a văzut multe și gândește „la ce folos toate astea ?”³⁵.

Vizitele erau un bun prilej de socializare, călătorii străini observând în mod deosebit ospitalitatea gazdelor, opulența meselor și diversitatea bucatelor, precum și obiceiurile boierimii române.

Informații despre cele ce se petreceau la Golești în anul 1860 aflăm din *Jurnalul călătoriei de cercetări arheologice și istorice din Argeș și Vâlcea* al lui Alexandru Odobescu. În această călătorie, Alexandru Odobescu a fost însoțit de soția sa, Sașa, de pictorul Henri Trenk³⁶ și au fost întâmpinați cu mare afecțiune de toți cei care trăiau la conac în frunte cu Zoe C. Golescu, Elena Filipescu, de Anica Davila, de Catinca Racoviță, de copiii lui Grant cu guvernanta lor și de blândul și seninul Alexandru C. Golescu-Albu. Ca să-i facă Sașei un costum, fetele i-au dat fiecare câte ceva din garderoba personală. Ca în fiecare seară la Golești, după obișnuitul ceai și după citirea câtorva poezii românești toată lumea s-a culcat.

Având în vedere că aveau musafiri seara a căpătat caracter artistic, de teatru, căci una din distracțiile preferate ale secolului al XIX-lea au fost șaradele în

³³ Mihai Sorin Rădulescu, *Elita liberală românească 1866-1900*, Editura ALL, București, 1998, p. 136.

³⁴ Manole Filitti, *Jockey - Clubul Român*, în „Dilema”, an II, nr. 69, 5-12 mai 1994, p. 16.

³⁵ Zoe Cămărășescu, *Amintiri*, Editura Vitruviu, București, f. a., p. 101.

³⁶ Henri Trenk (1818-1892).

acțiune, fiecare fiind pe rând autor și spectator. Cei prezenți la conac s-au costumat cu ce au găsit, intrând în pielea personajelor din *Lucrezia Borgia* și din *Marion de Lorme*. „Nici unul dintre cei prezenți nu cunoștea rolul pe care-l interpreta, ci doar repetau cuvintele sufleurului, încurcau textele cu toate acestea „am petrecut, ca la teatru, în glume și haz până noaptea târziu”³⁷.

De asemenea, alături de familia Grant mai sosea la Golești și poetul C. Aricescu cu soția și cei doi copii veniți în mod special de la Câmpulung „să petreacă ziua la Golești”³⁸.

În scrisoarea către Elena Perticari-Davila din 20 septembrie 1904, Felicia Racoviță povestea că Ion Mihalache împreună cu soția sa au venit să servească ceaiul la Golești³⁹. Pe Ion Mihalache l-a considerat „fermecător”, iar pe soția sa „inteligentă și cultivată”. După această vizită, Ion Mihalache a invitat-o pe Felicia Racoviță împreună cu nepoatele sale, fiicele Elenei Golescu, la Topoloveni la dejun.

De asemenea, pe 10 august 1903, Felicia Racoviță a anunțat-o pe nepoata sa, Elena Perticari-Davila, că „anul acesta ne-am întâlnit de multe ori cu toți vecinii noștri și Anna Lahovary a venit recent la noi, cu nora sa. De asemenea cei mici au avut deseori prieteni și prietene”⁴⁰.

Una din activitățile cele mai îndrăgite de-a lungul secolului al XIX-lea a fost vânătoarea. Vânătoarea era organizată de boieri pentru musafirii lor, fiind un mod plăcut de a petrece timpul liber. Obiceiul vânătoriei a rămas de-a lungul secolului XIX una dintre preocupările de bază ale celor cu pretenții aristocratice, declarate sau nu.

La 3 ianuarie 1851 Anica Racoviță i-a scris lui Nicolae C. Golescu, fratele său care se afla departe de țară, că soțul ei Alexandru Racoviță nu a ratat nici o partidă de vânătoare, fiind un adevărat împătimit⁴¹. Pasiunea lui Alexandru Racoviță – vânătoarea a fost urmată și de nepotul său- Alexandru C. Davila.

Perioada cuprinsă între anii 1884-1914 a fost cunoscută sub numele de *belle epoque*. Era o societate cu oameni calmi, cu oameni bogați care se îmbrăcau la modă, călătoreau, își construiau case frumoase și vorbeau limba franceză. Oameni ambițioși, care își trimiteau copiii la studii în străinătate - pentru științe umaniste în Franța, pentru științe exacte în Germania, pentru artă, în Italia, pentru teologie în lumea orientală. Era o perioadă în care elitele trăiau bine, valorificându-și averea prin haine la modă, prin decorarea caselor foarte frumoase, cu lecturi, spectacole, baluri și călătorii. Doamnele se duceau foarte mult la băi, pentru că aproape toate sufereau de migrene și boli, unele închipuie, altele reale.

³⁷ Ion Cruceană, *Goleștii văzuți de Alexandru Odobescu în 1860*, în „Museum. Studii și comunicări de istorie și etnografie”, Golești, Argeș, 1980, p. 105.

³⁸ *Ibidem*, p. 105.

³⁹ Serviciul Județean Argeș al Arhivelor Naționale (se va cita în continuare S.J. Ag. A.N.) fond *familial Perticari- Davila*, pachet XXXIII, nr. act 23, f. 4.

⁴⁰ *Ibidem*, pachet XXX, nr. act 40, f.1.

⁴¹ George Fotino, *op.cit.*, vol. III, p. 158.

Alexandru C. Davila a fost deopotrivă actor și regizor. Prezența lui pe scenă, ca actor, a stârnit o furtună de critici și comentarii. Era un fapt neobișnuit ca un om din înalta societate să se confunde cu oamenii de teatru.

În societatea frecventată de Golești teatrul a ocupat un loc de seamă între petrecerile cu care încercau să-și umple vremea cu un beneficiu intelectual. Nu se rata nici un prilej pentru a se pune la cale o reprezentare teatrală, fie la palat în fața vreunui oaspete străin, fie în casele boierești. Organizatorul, regizorul, dar mai ales sufletul acestor spectacole, aproape toate în limba franceză, a fost Alexandru C. Davila, care își alegea interpreții numai dintre persoanele prezente, tineri sau bătrâni. La Sinaia, când veneau oaspeți străini la castelul Peleş, în programul stabilit era inclusă și o reprezentație teatrală. „Teatru în miniatură, cu lojile pentru artiști, albe, lustruite, cu oglinzi prinse de toți pereții, în fața cărora îți desăvârșeai machiajul. Câte seri de emoții și de încântare am petrecut în acest mic teatru!”, își aducea aminte cu mare plăcere Zoe Cămărășescu⁴².

Alexandru C. Davila repeta *rețeta* și atunci când zăbovea la conacul din Golești, unde organiza mici spectacole ai căror actori erau membrii din familie. Amintirea unui asemenea spectacol a rămas imortalizată atunci când, în anul 1897, toți cei prezenți au montat o pânză pe terasa conacului pentru a crea decorul dorit⁴³ (Fig. 1).

Pentru a delimita scena, fără a cunoaște piesa, Nicu Tresnea și cu Leni Tresnea în picioare de o parte și de alta a Alexandrinei Bengescu, „suferindă”, ținând mâna dreaptă într-un lighean, în timp ce Nicu și ... joacă scena de a-i tăia mâna cu un ferăstrău. Nu este singura suferindă din fotografie. Lică Racoviță joacă rolul unui personaj măcinat de dureri dentare, pe partea stângă fiind bandajat și cu mâna la falca stângă. Alți doi suferinzi, unul în picioare legat la frunte, altul așezat pe dale cu genunchii strânși și cu capul rezemat în palma lui Nerva Hodoș. Nerva Hodoș este așezat pe un scaun din profil. Toți cei prezenți pe terasă erau așezați pentru a poza.

Pentru clasele superioare ale societății românești sportul a fost o modalitate de distracție în timpul liber, alături de hipism și schi, tinerii s-au arătat deosebit de interesați și de tenis⁴⁴.

În Vechiul Regat la început tenisul a fost jucat de diplomați și de oameni de afaceri străini, stabiliți la Galați și la București, unde din 1906, Doherty - Club reunea exact aceste categorii socio-profesionale pe terenurile amenajate chiar în centrul orașului.

Tenisul de câmp era unul dintre puținele sporturi ce putea fi practicat împreună de bărbați și femei și de aceea a fost supus unei etichete stricte. Alături de călărie, patinaj și vânătoare, tenisul s-a aflat în atenția autorilor tratatelor de maniere elegante, care remarcă că „un jucător cu o bună educațiune nu va insista

⁴² Zoe Cămărășescu, *Amintiri*, Editura Vitruviu, București, f. a., 178.

⁴³ Muzeul Golești, Depozit documente, nr. inv. 15661/2662.

⁴⁴ Bogdan Popă, *Educație fizică, sport și societate în România interbelică*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2013, p. 159.

prea mult asupra loviturilor dubioase⁴⁵. Văzut prin comportamentul practicanților săi, tenisul a fost o disciplină predispusă la snobism⁴⁶.

În ton cu moda vremii, vara, la conac membrii familiei Golescu, practicau diverse sporturi.

O mărturie în acest sens datează din jurul anului 1895, după cum se poate vedea din desenul executat în tuș de către Radu A. Golescu⁴⁷. Aici se poate vedea cum Pia și Alexandru Davila mânuiau floreta, Esther Golescu trăgea la țintă, Lică Racoviță se plimba cu bicicleta, Leni și Nicu Tresnea jucau tenis. Charles Grant se afla în spatele aparatului fotografic (Fig. 2).

Într-un alt moment Leni și Nicu Tresnea au fost surprinși de aparatul fotografic de aceeași parte a fileului, jucând tenis la dublu, partenerii lor nefiind prezenți în cadru⁴⁸. Terenul de tenis era situat în dreapta porții boltite, în parc (Fig. 3-4).

Timpul liber este fără îndoială o componentă esențială a vieții cotidiene, fiecare individ dispunând după propria voință de acesta. La curtea Goleștilor pe lângă îndatoririle legate de culesul viilor, membrii familiei Golescu care de altfel erau foarte numeroși se plimbau pe colinele dealurilor Ștefăneștilor.

Sărbătorile religioase erau un bun prilej de a se reuni familia la conac. Prietenii care veneau la conac *faceau horă* și cântau piese populare. După ce frații Golescu s-au stins, Felicia Racoviță a fost cea în jurul căreia s-au adunat ceilalți membri ai familiei. La conacul Goleștilor au fost prezente multe persoane, dorința Feliciei Racoviță de a fi înconjurată de surorile ei, de nepoți, prieteni, făcând ca acest conac să se bucure de voie bună (Fig 5-6). De asemenea se distrau practicând diverse jocuri, se îmbrăcau în veșminte originale. Pe terenul de tenis situat în apropierea conacului practicau acest sport, făceau scrimă și se plimbau cu bărcile pe lacul din parc.

Viața de zi cu zi a familiei Golescu se desfășura așadar, în limite normale, ce pendula între București și liniștea vieții de la țară.

⁴⁵ *Ibidem*, p.177.

⁴⁶ *Ibidem*, p.178.

⁴⁷ Muzeul Golești, nr. inv.15564/2625.

⁴⁸ *Ibidem*, nr. inv.15565/ 2626.

Fig. 1 Secvență dintr-o piesă de teatru jucată pe terasa conacului, având ca actori chiar membrii familiei. Fotografie din colecția Muzeului Golești.

Fig.2. Desen executat de Radu A. Goleșcu, la sfârșitul anilor 1893. Esther Goleșcu trăgea la țintă, Lică Racoviță pe bicicletă, Leni Trăsnea, Nicu Trăsnea jucau tenis, Alexandru Davila și Pia Davila la floretă, iar Carol Grant era cu aparatul de fotografiat. Desen din colecția Muzeului Golești.

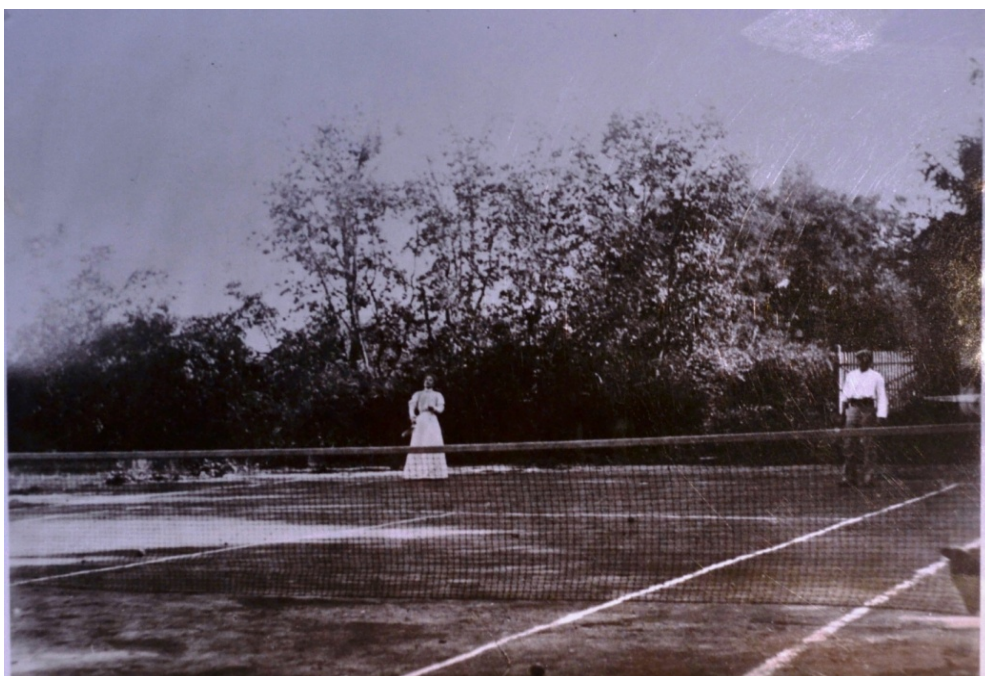

Fig. 3. Leni Tresnea și fratele său, Nicolae Tresnea de aceeași parte a fileului pe terenul de tenis de la Golești, c.1895. Fotografie din colecția Muzeului Golești.

Fig. 4. *La o partidă de tenis...* Fotografie din colecția Muzeului Golești.

Fig. 5. Felicia Racoviță (în centru, lângă masă), alături de membri ai familiei, în fața conacului de la Golești, sfârșitul sec. al XIX-lea. Fotografie din colecția Muzeului Golești.

Fig. 6. Conacul de la Golești, 2/4 septembrie 1898. Fotografie din colecția Muzeului Golești.